

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การพัฒนาระบบการจัดการขยะในครัวเรือน โดยการประเมินความต้องการ
จำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตำบลท่าข้าม อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

ชื่อและนามสกุล นางสาววัชรีย์ ชินวงศ์

วิชาเอก บริหารสาธารณสุข

สาขาวิชา วิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. สมโภช รติโอฬาร
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิริรัตน์ สุวณิชช์เจริญ

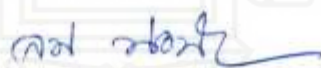
วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2559

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. อดิศักดิ์ สัตย์ธรรม)

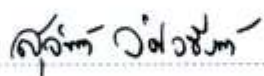
กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมโภช รติโอฬาร)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิริรัตน์ สุวณิชช์เจริญ)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิสุทธิรานนท์)

ชื่อวิทยานิพนธ์ การพัฒนาระบบการจัดการขยะในครัวเรือน โดยการประเมินความต้องการจำเป็น

จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตำบลท่าข้าม อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

ผู้วิจัย นางสาววัชรีย์ ชินวงศ์ รหัสนักศึกษา 2575000126 **ปริญญา** สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. สมโภช รติโอพาร (2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิริรัตน์ สุวณิชย์เจริญ
ปีการศึกษา 2558

บทคัดย่อ

การวิจัยแบบผสมวิธีนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพปัจจุบัน ปัญหา และรูปแบบการจัดการขยะในครัวเรือน (2) ความต้องการจำเป็นตามความคิดเห็นของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน (3) แนวทางการพัฒนาระบบการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ระยะสำรวจ ทำการศึกษาเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจำนวน 15 คน จากกลุ่มผู้นำชุมชน ผู้บริหาร สมาชิกสภา พนักงานส่วนตำบล พนักงานเก็บขยะ เพื่อศึกษาสถานการณ์การจัดการขยะ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและนำไปสร้างแบบสอบถามระยะที่ 2 การศึกษาเชิงปริมาณโดยประเมินความต้องการจำเป็นจากผู้แทนครัวเรือน จำนวน 350 คน สุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ ใช้แบบสอบถามซึ่งมีค่าความเที่ยง 0.74 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ดัชนีความต้องการจำเป็น ระยะที่ 3 ทำการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการสนทนากลุ่ม เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาระบบการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน

ผลการศึกษา (1) สภาพการจัดการขยะปัจจุบันพบว่า อบต.ท่าข้ามเก็บขยะโดยรถจัดเก็บขยะจำนวน 3 คัน ปริมาณขยะเฉลี่ยวันละ 20 ตัน ส่งให้เอกชนกำจัด ปัญหาที่พบ ได้แก่ถังขยะไม่มีฝาปิดขยะตกค้างสุนัขคุ้ยเขี่ยรถเข้าจัดเก็บไม่ได้ เนื่องจากรถจอดติดขวางถนนบางจุดขยะล้นถึงเนื่องจากผู้ไม่ชำระค่าธรรมเนียมนำขยะมาทิ้งถึงเพื่อนบ้าน พบขยะที่รถจัดเก็บขยะไม่สามารถเก็บได้ เช่น ที่นอน เฟอร์นิเจอร์ กิ่งไม้เจ้าหน้าที่คัดแยกขยะจะจัดเก็บทำให้การจราจรติดขัด น้ำขยะรั่วไหล มีถุงขยะห้อยท้ายรถเสี่ยงตกหล่น หรือเลี้ยวชนประชาชนไม่มีการคัดแยกขยะ ทั้งไม่ลงถัง ขยะเศษแก้วของมีคม ขยะติดเชื้อไม่มีการปกปิดก่อนทิ้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเสนอให้มีการรณรงค์การคัดแยกขยะ การพัฒนารักษาความสะอาดในชุมชน จัดเจ้าหน้าที่ทำความสะอาดทางเท้า สะพานลอย (2) ดัชนีความต้องการจำเป็นในการจัดการขยะในครัวเรือนระดับสูง คือต้องการให้แก้ไข ปัญหาสุนัขคุ้ยเขี่ยถังขยะ พฤติกรรมการทิ้งขยะของประชาชนการชำระค่าธรรมเนียม การคัดแยกขยะของเจ้าหน้าที่ พฤติกรรมการป้องกันความปลอดภัยขณะปฏิบัติงาน

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, การจัดการขยะมูลฝอย, แนวทางการพัฒนาระบบการจัดการขยะมูลฝอย
ในครัวเรือน

Thesis title: Development of Household Waste Management System by Needs Assessment of Stakeholders in Takham, Sam Phran District, Nakhon Pathom Province

Researcher: Miss Watcharee Chinnawong; **ID:** 2575000126;

Degree: Master of Public Health; **Thesis advisors:** (1) Dr. Sompoch Ratiolan, Associate Professor; (2) Dr. Sirirat Suwanidcharoen, Assistant Professor; **Academic year:** 2015

Abstract

This mixed -method research aims to study: (1) current status, problems, and pattern of waste management in the households; (2) needs of household waste management by community members' opinion; and (3) guidelines for household waste management development. The study was taken into 3 phases as follows: (1) phase I was a qualitative study of an in-depth interview with a purposive sample size of 15, including community leaders, administrators, council members, local employees, waste collectors, to examine current waste management status. Then content analysis was conducted, leading to a questionnaire construction; (2) phase 2 study was a quantitative study in assessing needs by a questionnaire, with a reliability value of 0.74, from 350 household representatives, recruited by accidental sampling method. Data were analysed by need indexing; (3) phase 3 study was a qualitative study of a focus-group to determine guidelines for household waste management.

The study results were that: (1) regarding current status of waste management; the local administration organization has 3 waste trucks, with a capacity of waste collection of 20 tons, to deliver for a private waste management agency. The problems found were a bin with lost lid, residue waste, dog disturbance, inaccessibility due to car blockages, waste exceeded the containers, oversized and in transportable objects such as mattress, furniture, big branches, waste crew blocked the traffic, leaking waste water, dropping waste, waste truck crashing, inadequate waste sorting, waste scattering, sharp objects, contaminated waste. Stakeholders suggested sorting waste objects, promoting a clean community, providing pavement and sky-bridge cleaning; (2) the index of needs for household waste management was at a high level included needs for (1) dog disturbance, littering behavior, waste collecting fee payment, waste sorting by waste collectors, and work safety; and (3) the guidelines for household waste management included: (1) promote good littering by community members such as motivation for decreasing littering, adopting 3Rs for waste sorting, keeping the community clean, cooperating in paying waste collection fee; (2) the local administration should improve its waste collection methods such as being punctual, managing waste accessing system, waste monitoring at waste collection spots, improving waste transportation safety, and implementing cooperation with the community on waste recycling and making biological compost.

Keywords: Needs, Waste management, Household waste management system

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้ สำเร็จเรียบร้อยได้ด้วยความสะดวก ความอนุเคราะห์ และน้ำใจจาก บุคคลหลายฝ่าย ตลอดจนสำนักบัณฑิตมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ที่ได้ให้ความรู้ในการจัดทำ วิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ คือ รองศาสตราจารย์ ดร. สมโภช รติโอพาร และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิริรัตน์ สุวณิชย์เจริญ ที่ได้ให้คำปรึกษา ให้แนวคิด และช่วยตรวจแก้ไขในส่วนที่บกพร่องต่างๆ ตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งเขียนวิทยานิพนธ์สำเร็จเป็น รูปเล่ม ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญที่ให้คำแนะนำปรึกษาให้แนวคิดการจัดทำวิทยานิพนธ์และ ขอขอบพระคุณในความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในการจัดการขยะ ในการให้สัมภาษณ์ และ สนทนากลุ่ม รวมถึงประชาชนที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ต่อการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างมาก

ท้ายที่สุดนี้ คุณความดีและกุศลที่พึงบังเกิดมีจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้เป็นผลมาจาก ความเมตตา กรุณา ของบิดามารดา ผู้คอยให้กำลังใจและคณาจารย์ทุกท่านผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชา ความรู้แก่ผู้วิจัย จึงขอขอบคุณความดีเหล่านั้น เป็นเครื่องบูชาพระคุณ ด้วยความเคารพและสักการะยิ่ง

วัชรีย์ ชินวงศ์

กันยายน 2559

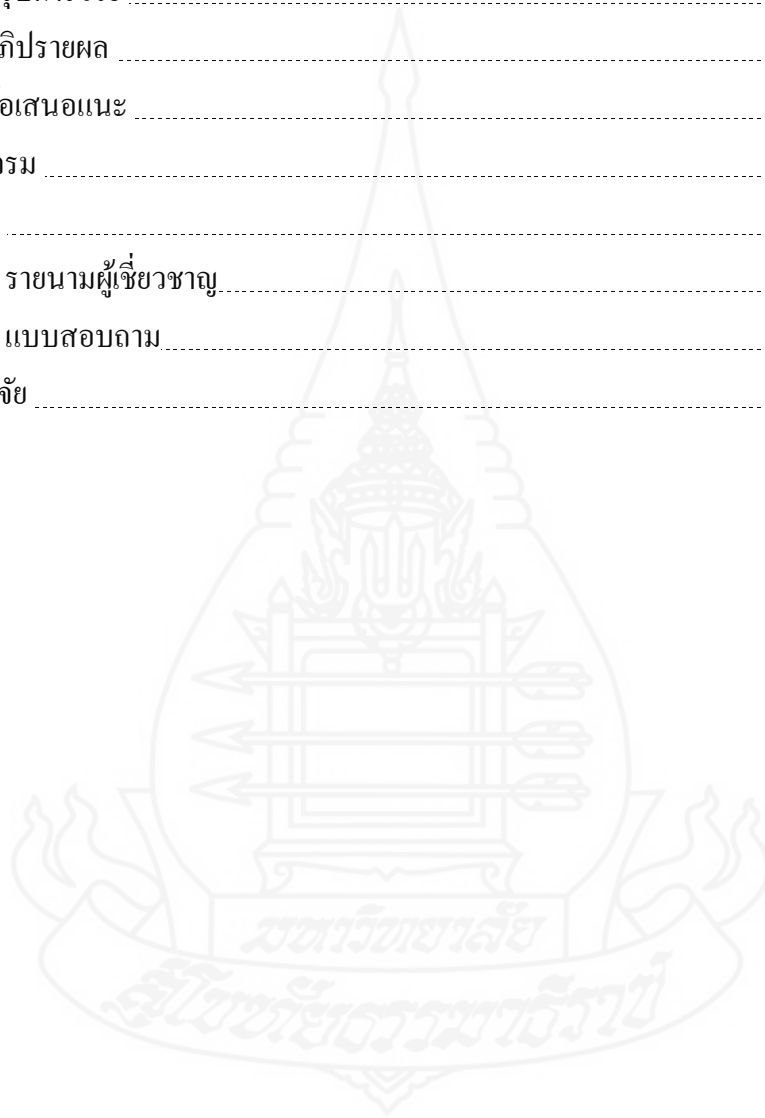

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	9
กรอบแนวคิดการวิจัย	10
ขอบเขตและข้อจำกัดของการวิจัย	10
นิยามศัพท์เฉพาะ	11
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	14
แนวคิดขยะมูลฝอยในครัวเรือนและการจัดการ	14
แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น	32
แนวคิดเกี่ยวกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	38
ข้อมูลบริบทองค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้ามและการดำเนินการกำจัดขยะมูลฝอย	44
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	47
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	53
ระยะก่อนการประเมินหรือระยะสำรวจ (ระยะที่ 1)	53
การประเมินหรือระยะการเก็บรวบรวมข้อมูล (ระยะที่ 2)	54
หลังการประเมินหรือ การนำผลไปใช้ประโยชน์ (ระยะที่ 3)	60
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	62
ผลการศึกษาในระยะก่อนการประเมินหรือระยะสำรวจ (ระยะที่ 1)	62
ผลการศึกษาระยะประเมินความต้องการจำเป็น (ระยะที่ 2)	66
ผลการศึกษาหลังการประเมินหรือ การนำผลไปใช้ประโยชน์ (ระยะที่ 3)	84

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	91
สรุปการวิจัย	91
อภิปรายผล	95
ข้อเสนอแนะ	98
บรรณานุกรม	101
ภาคผนวก	107
ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ	108
ข แบบสอบถาม	115
ประวัติผู้วิจัย	127

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 การปฏิบัติงานเก็บขนขยะในพื้นที่ตำบลท่าข้าม	45
ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนครัวเรือนแยกตามชุมชนในเขตตำบลท่าข้ามและเพื่อการสำรวจ ข้อมูลมีความครอบคลุมผู้วิจัยจึงได้เพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 10	56
ตารางที่ 4.1 แสดงการจัดหมวดหมู่แบ่งกลุ่มเพื่อสร้างกรอบข้อมูลของแบบสอบถาม ในระยะที่ 2	65
ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวน (ครัวเรือน) และร้อยละจำนวนคนในครอบครัว ของกลุ่มตัวอย่าง ในแต่ละหมู่บ้าน (ค่าร้อยละ)	66
ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวน (ครัวเรือน) และ ร้อยละของระยะเวลาอยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่าง ในแต่ละหมู่บ้าน (ค่าร้อยละ)	67
ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวน (ครัวเรือน) และร้อยละของลักษณะที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่าง ในแต่ละหมู่บ้าน (ค่าร้อยละ)	67
ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวน (ครัวเรือน) และร้อยละปริมาณขยะที่เกิดขึ้นจากครัวเรือนของกลุ่ม ตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน (ค่าร้อยละ)	68
ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวน (ครัวเรือน) และร้อยละของประเภทขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น จากครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน (ค่าร้อยละ)	69
ตารางที่ 4.7 แสดงจำนวน (ครัวเรือน) และร้อยละการมีหรือไม่มีถังขยะไว้รองรับมูลฝอย หน้าบ้าน (ค่าร้อยละ)	70
ตารางที่ 4.8 แสดงจำนวน (ครัวเรือน) และร้อยละการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือน ที่ไม่มีถังขยะรองรับขยะมูลฝอย (ค่าร้อยละ)	71
ตารางที่ 4.9 แสดงจำนวน (ครัวเรือน) และร้อยละรูปแบบการคัดแยกขยะมูลฝอยของครัวเรือน	72
ตารางที่ 4.10 ลำดับความต้องการจำเป็นในการแก้ไขปรับปรุงการจัดการขยะมูลฝอย ด้านสถานการณ์การจัดการขยะมูลฝอยในปัจจุบัน	72
ตารางที่ 4.11 ลำดับความต้องการจำเป็นในการแก้ไขปรับปรุงการจัดการขยะมูลฝอย ด้านสถานการณ์การจัดการขยะมูลฝอยในปัจจุบันจำแนกตามหมู่บ้าน	74
ตารางที่ 4.12 ลำดับความต้องการจำเป็นในการแก้ไขปรับปรุงการจัดการขยะมูลฝอย ด้านการจัดการขยะของเจ้าหน้าที่	75

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.13 ลำดับความต้องการจำเป็นในการแก้ไขปรับปรุงการจัดการขยะมูลฝอย	
ด้านการจัดการขยะของเจ้าหน้าที่ประจำแนกตามหมู่บ้าน	77
ตารางที่ 4.14 ลำดับความต้องการจำเป็นในการแก้ไขปรับปรุงการจัดการขยะมูลฝอย	
ด้านการจัดการขยะของประชาชน	79
ตารางที่ 4.15 ลำดับความต้องการจำเป็นในการแก้ไขปรับปรุงการจัดการขยะมูลฝอย	
ด้านการจัดการขยะของประชาชนประจำแนกตามหมู่บ้าน	80
ตารางที่ 4.16 ค่าเฉลี่ยความต้องการในการแก้ไขปรับปรุงการจัดการขยะมูลฝอย ด้านรูปแบบ	
การจัดการขยะมูลฝอย	81
ตารางที่ 4.17 ค่าเฉลี่ยความต้องการในการแก้ไขปรับปรุงการจัดการขยะมูลฝอย ด้านรูปแบบ	
การจัดการขยะมูลฝอย	83

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 ปริมาณขยะมูลฝอยในประเทศไทยแยกตามประเภท ปี พ.ศ.2555.....	3
ภาพที่ 1.2 ปริมาณขยะเปรียบเทียบ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2554 ถึงปีงบประมาณ พ.ศ. 2558	4
ภาพที่ 1.3 ปริมาณขยะแยกประเภทในตำบลท่าข้าม พ.ศ.2558	5
ภาพที่ 1.4 รายรับ รายจ่ายในการจัดเก็บขยะมูลฝอยย้อนหลังปี พ.ศ. 2554 ถึงปี พ.ศ. 2558	6
ภาพที่ 1.5 กรอบแนวคิดการวิจัย	10
ภาพที่ 2.1 แผน 3 ระยะสำหรับการประเมินความต้องการจำเป็น	36
ภาพที่ 2.2 ลักษณะที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้ามจัดบริการแก่ประชาชน	46
ภาพที่ 4.1 HOUSEHOLD WASTE MANAGEMENT SYSTEM	90

